

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМТВАХ КРАЇНИ

У цей складний для України період відродження ринкових відносин, коли дуже важливими завданнями є збереження промислового комплексу, його структурна перебудова і забезпечення подальшого науково-технічного розвитку, проблема підвищення ефективності інноваційної діяльності вітчизняних підприємств набуває важливого значення, оскільки її вирішення дасть змогу перейти до створення і використання технологій більш високого рівня, а отже, прискорити економічне зростання національної економіки.

Економіка України надалі залишається несприйнятливою до науково-технічних нововведень через низький рівень виробничої бази промисловості та слабке фінансування державою науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок. Саме активізація інноваційної діяльності наукової і виробничої сфер є важливим завданням та умовою становлення економічної незалежності України.

Перехід української економіки до інноваційної моделі розвитку має на меті забезпечити піднесення конкурентоспроможності через активізацію інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. Інноваційна модель економічного розвитку має стати тим фундаментом, який визначає економічну могутність держави.

Очевидним і зрозумілим є те, що вирішення проблем активізації інноваційної діяльності підприємств – головна запорука здійснення успішних ринкових реформ. Сьогодні інновації стають ключовим чинником розвитку для більшості підприємств. Характерною є зростаюча кількість наукових праць, де досліджується наукова діяльність.

Інноваційна діяльність – це діяльність, спрямована на впровадження новітніх науково-технічних ідей, винаходів, розробок, і передбачає їх удосконалення у процесі застосування. У повному обсязі до інноваційної діяльності належать усі види наукової діяльності, проектно-конструкторські, технологічні, дослідні розробки, діяльність із впровадження нових ідей у виробництво.

У світовій економічній літературі інновацію інтерпретують як перетворення потенційного науково-технічного прогресу в реальний, що реалізується у нових продуктах і технологіях.

Інновації сприяють збільшенню конкурентоспроможності підприємств, підвищенню ефективності виробництва на базі зростання продуктивності праці, зменшення собівартості продукції, збільшення її якості та обсягів виробництва сукупного продукту та доходу підприємств. Країни, які обрали інноваційний шлях розвитку, стоять на першій сходинці в рейтингу економічно розвинутих країн та мають неабиякий престиж і світове визнання.

Особливістю інноваційної діяльності підприємств є те, що така діяльність сповнена ризиками, які обумовлені новизною, творчим характером науково-технічної роботи, можливістю отримання як позитивного так і негативного результату. Тобто інноваційну діяльність також можна розглядати як довгострокові інвестиції у розвиток та економічне піднесення підприємства. Здійснюючи інноваційну діяльність, підприємство повинно максимально використовувати свої сильні сторони і усувати слабкі. Великі зусилля повинні бути спрямовані на дослідження ринку, аналізу попиту та виявлення потреб споживачів, задоволення яких потребує розробки інноваційних товарів та послуг.

Інноваційна діяльність та її особливості давно досліджується українськими та закордонними вченими. Вивченню теоретичних і прикладних аспектів інноваційного розвитку присвячено наукові праці таких відомих вчених, як Л. І. Федулової, В. П. Александрової, Ю. М. Бажала, В. П. Семиноженко та ін. Разом з тим інноваційна діяльність ще не здатна і не спроможна забезпечити матеріальний добробут, єдність і цілісність промислового сектора.

Активізація інвестиційної діяльності, зростання чистих капітальних вкладень в економіку є одним з головних інструментів успішного економічного розвитку держави. Проте головними перешкодами на шляху розгортання інноваційних процесів у країні є: обмеженість централізованого фінансування, брак власних коштів підприємств, відсутність розгорнутої інфраструктури інноваційного ринку, високі кредитні ставки, кризовий стан у науці, відсутність чітко визначених та законодавчо закріплених державних пріоритетів у інноваційній політиці. За інноваційною активністю машинобудівельна галузь України ще не досягла навіть рівня 1990 року. Питома вага інноваційної продукції, виробленої 2008 році, склала 14,7 млрд. грн., або 5,4 % загального обсягу промислової продукції.

Тому з метою формування ефективної інноваційної моделі необхідно вирішити низку проблем:

1. Прискорити структурну перебудову економіки за рахунок активної політики залучення іноземних та внутрішніх інвестицій.

2. Здійснити активну інвестиційно-інноваційну ідентифікованість країни на основі оцінки інноваційного потенціалу.

3. Відтворити традиційні виробничі зв'язки та сформувати нову мережу кооперацій.

4. Активізувати внутрішню та зовнішню політику сприяння національним виробникам.

5. Матеріально-технологічно модернізувати виробничу базу.

6. Розвинути інноваційну стратегію (технопарки, митні пільги, державна підтримка, стимулювання пріоритетних напрямків науково-технічної діяльності).

7. Визначити продуктивною силою науково-технічну інфраструктуру (науково-технічні розробки, інвестиційні проекти, страхування інвестиційних ризиків тощо).

Досвід зарубіжних країн переконливо засвідчує, що інновації мають стратегічне значення для подальшого розвитку економіки. На протязі останніх 20 років економісти стали пов'язувати економічний розвиток із інноваційним.

Інноваційний розвиток стане успішним лише за умови формування та реалізації державної стратегії, менеджменту та політики, а індикатором інноваційного розвитку вважається рівень фінансування науково-технічної сфери.

На даному етапі Україна формує власну інноваційну модель економіки, яка є пріоритетом у внутрішній політиці з метою створення ефективного механізму економічного зростання, поживлення ділової та інвестиційної активності.

Для досягнення інноваційного розвитку економіки потрібна взаємозалежна, керована державою система, яка здатна зробити інновації вигідними, зручними і мінімально ризикованими для довгострокового вкладення капіталу. Створення такої системи вимагає впровадження економічного механізму стимулювання інноваційної діяльності з врахуванням взаємних інтересів учасників інноваційного проекту, суміщення кількох сфер економіки (фондового ринку, системи бухгалтерського обліку й оподаткування, ринку, лізингу, регулювання гарантій, компенсацій тощо). Тільки так можна забезпечити науково обґрунтовані умови для досягнення інноваційного розвитку держави.

Отже, стратегія інноваційного розвитку держави повинна формуватися, виходячи з наступних позицій: забезпечення необхідних умов для швидкого та ефективного впровадження технічних новинок у всіх ланках народногосподарського комплексу держави, удосконалення виробництва і структурно-технологічної перебудови, збереження і розвиток стратегічного науково-технічного потенціалу в пріоритетних напрямках розвитку, створення необхідних соціально-економічних умов для збереження потенціалу наукових і технічних кадрів і таким чином недопущення еміграції висококваліфікованих спеціалістів науки і техніки за межі країни. Для вирішення вищезазначених проблем необхідно вирішити такі питання: провести аналіз структури джерел коштів і механізму фінансування інноваційної діяльності підприємств усіх форм власності з метою встановлення рівня забезпеченості поставлених державою завдань відповідними фінансовими ресурсами, визначити механізм державної підтримки підприємств та забезпечення виконання окремих науково-технічних програм через різні фінансові джерела, визначити ефективність стимулюючої системи, спрямованої на збільшення коштів фінансування інноваційної діяльності з різних позабюджетних джерел.